

บทที่ 15

ปัญหาเศรษฐกิจของโลกในทศวรรษ 1980

พลังงาน อาหาร หนี้สิน และระเบียบเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

ท่านเจ้าเชื่อว่าท่ามกลางความยุ่งเหยิงทั้งหลายในปัจจุบันนี้ เรามีโอกาสอันดีที่จะก่อร่างสร้างสังคมโลกอันแท้จริงที่ดำเนินโดยหลักแห่งการพึ่งพาอาศัยกันเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์

เฮ็นรี คิลซิงเจอร์, อดีตรัฐมนตรีต่างประเทศสหรัฐ

การพึ่งพากันในระดับโลก

เรากำลังอยู่ในโลกที่ต้องพึ่งพาอาศัยกันและกันมากขึ้น บางทีสักวันหนึ่งเราจะอยู่ใน "โลกอันปราศจากเขตแดน" ดังชื่อหนังสือเล่มหนึ่งที่เขียนขึ้นในทศวรรษที่แล้ว (Lester Brown, *World without Borders*, 1972) สำหรับประเทศในโลกที่สามนั้นพึ่งพาประเทศร่ำรวยเสมอ ในขณะที่ตัวประเทศที่พัฒนาแล้วซึ่งเคยภูมิใจในตัวเองที่ระบบเศรษฐกิจสามารถยืนอยู่บนขาของตนเองได้ก็เริ่มตระหนักว่าในยุคแห่งการขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติและหนี้สินที่เพิ่มพูนขึ้นเรื่อยๆ ของโลกที่สาม ก็จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยประเทศกำลังพัฒนาในทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นเช่นกัน¹ ตัวอย่างเช่น สหรัฐ ส่งเข้าน้ำมันถึง 80% จากประเทศโลกที่สาม

อย่างไรก็ตาม ประเทศร่ำรวยไม่ได้พึ่งพาประเทศโลกที่สามเฉพาะในด้านพลังงานและวัตถุดิบเท่านั้น หากยังพึ่งพาในฐานะที่ประเทศโลกที่สามเป็นตลาดสินค้าออกของตนด้วย ในกรณีของสหรัฐระหว่างปี 1975-1981 ได้ส่งสินค้าไปยังประเทศกำลังพัฒนาเพิ่มขึ้นในอัตรา 15% ต่อปี ซึ่งเป็นอัตราเพิ่มที่สูงกว่าการส่งสินค้าไปยังกลุ่มประเทศอื่นๆ ในช่วงต้นทศวรรษ 1980 สหรัฐ ส่งสินค้าออกไปยังประเทศกำลังพัฒนาถึง 41% ของสินค้าออกทั้งหมด

ในบทนี้ เราจะพิจารณาความพึ่งพาอาศัยกันในทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาโดยเน้นหนักในประเด็นปัญหา 4 ประการ ได้แก่

- ก) พลังงานและทรัพยากร
- ข) อาหารและประชากร
- ค) วิกฤตการณ์หนี้ของประเทศโลกที่สาม
- ง) ความต้องการที่จะจัดระเบียบเศรษฐกิจระหว่างประเทศใหม่

(international economic order)

พลังงานและระบบเศรษฐกิจโลก

หากสงสัยว่าพลังงานและทรัพยากรพลังงาน (เช่น น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ ถ่านหิน พลังงานไฟฟ้าจากน้ำ) เป็นรากฐานของระบบเศรษฐกิจอุตสาหกรรมสมัยใหม่หรือเปล่า วิกฤติการณ์พลังงานในช่วงทศวรรษ 1970 น่าจะเป็นคำตอบได้ดีกว่าสิ่งใดประเทศพัฒนาซึ่งมีประชากรเพียง 1 ใน 3 ของพลโลก บริโภคพลังงานเกือบ 85% ของพลังงานทั้งหมดในแต่ละปี ส่วนประเทศโลกที่สามที่ไม่สามารถผลิตน้ำมันได้เองก็ต้องใช้น้ำมันเป็นอันมากในการพัฒนาเกษตรและอุตสาหกรรม การที่โอเปค (OPEC) ขึ้นราคาน้ำมัน 400% ในปี 1974 ยังผลให้กลุ่มโอเปคมีรายได้เพิ่มขึ้นจาก 14.5 พันล้านดอลลาร์ ในปี 1972 เป็น 110 พันล้านดอลลาร์ ในปี 1974 ซึ่งหมายถึงว่าประเทศผู้ซื้อน้ำมันเป็นผู้จ่าย ประเทศเหล่านี้ได้แก่ ฝรั่งเศส เยอรมนีตะวันตก อิตาลี ญี่ปุ่น และ สหรัฐ ส่วนประเทศกำลังพัฒนาออกกลุ่มโอเปค (non-OPEC developing countries) ซึ่งมีประมาณ 90 ประเทศ ต้องสั่งซื้อน้ำมันเพิ่มขึ้นจาก 4 พันล้านดอลลาร์ในปี 1973 เป็น 15 พันล้านดอลลาร์ในปี 1974 หรือเพิ่มขึ้น 10 พันล้านดอลลาร์ หรือ 250% ราคาน้ำมันปิโตรเลียมที่เพิ่มขึ้นอีกครั้งในปี 1979 ส่งผลให้ดุลการชำระเงินและปัญหาเงินเฟ้อทั้งในประเทศพัฒนาและประเทศกำลังพัฒนาเลวร้ายลงยิ่งขึ้นไปอีก ประเทศกำลังพัฒนาที่ต้องสั่งซื้อน้ำมันต้องได้เงินเพิ่มในการสั่งซื้อน้ำมันถึง 10 พันล้านดอลลาร์ในปีดังกล่าว

การเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมันส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโลกดังนี้

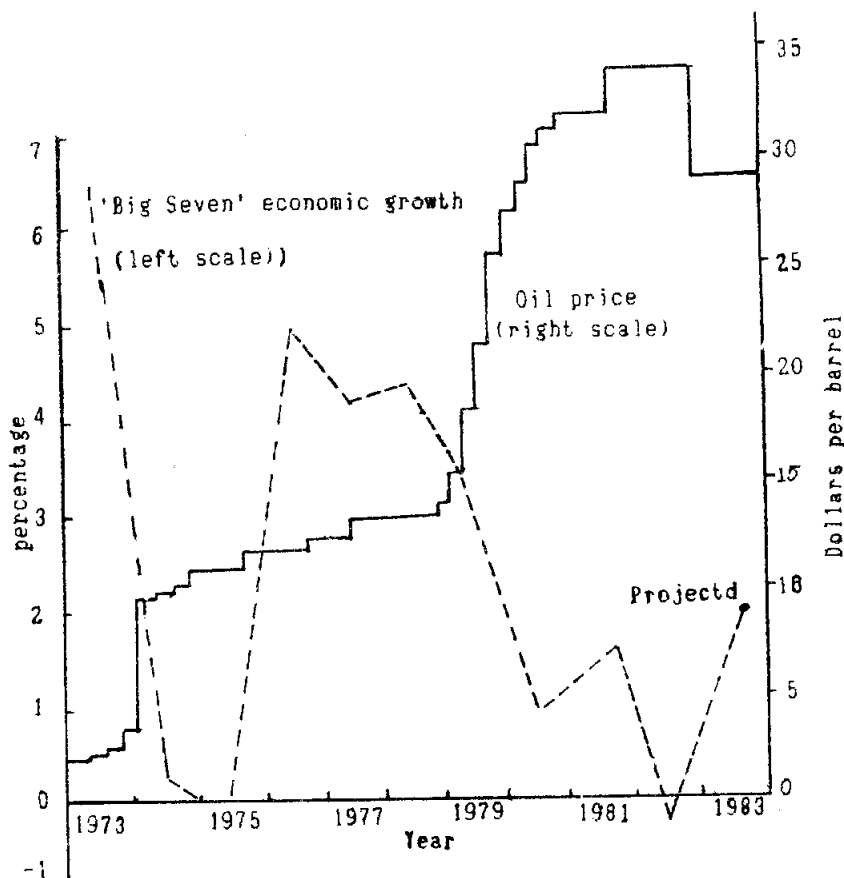
1. ประเทศพัฒนาเกือบทั้งหมดต้องสั่งซื้อน้ำมัน เพราะฉะนั้นจึงต้องขึ้นอยู่กับนโยบายกำหนดราคาของประเทศโลกที่สามรวมกันเป็นกลุ่ม เป็นองค์การ (ดังเช่น โอเปค) ตัวอย่างเช่น ญี่ปุ่น สั่งเข้าน้ำมันถึง 99% ของความต้องการปิโตรเลียมทั้งหมด ยุโรปตะวันตกพึ่งพาน้ำมันจากภายนอกถึง 96% ของความต้องการปิโตรเลียมทั้งหมด การเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมันส่งผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศเหล่านี้อย่างยิ่งที่ไม่เคยมีมาก่อนในรอบ 30 ปี

รูป 15.1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างราคาน้ำมันดิบที่กำหนดโดยกลุ่มโอเปคและอัตราเพิ่มของ GNP ในราคาคงที่ระหว่างปี 1973-83 ของกลุ่มประเทศพัฒนาชั้นนำ 7 ประเทศ คือ สหรัฐ แคนาดา ญี่ปุ่น อังกฤษ อิตาลี เยอรมนีตะวันตกและฝรั่งเศส ฉะนั้นในอนาคตอันใกล้นี้ประเทศกลุ่มผู้ส่งออกน้ำมันจะยังคงมีความสำคัญอยู่ ถึงแม้ว่าราคาน้ำมันในต้นทศวรรษ 1980 จะลดลงบ้าง และอิทธิพลของโอเปคจะลดลงเนื่องจากมีการผลิตน้ำมันได้มากขึ้น ในเม็กซิโก อะลาสกา ทะเลเหนือและที่อื่นๆ ก็ตาม ประเทศในตะวันออกกลาง 6 ประเทศซึ่งมีประชากรรวมกันเพียง 1% ของพลโลก ยังคงผลิตน้ำมันปิโตรเลียมได้เกือบครึ่งหนึ่งของปิโตรเลียมสำรองที่ทราบแล้ว (known reserves of petroleum)

2. ประเทศกำลังพัฒนาที่ไม่มีน้ำมันส่งออก ยิ่งเปราะบางต่อการที่ราคาน้ำมันเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เราสามารถแบ่งกลุ่มประเทศโลกที่สามออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

กลุ่มแรก ได้แก่ โคลัมเบีย โบลิเวียและเปรู ซึ่งผลิตน้ำมันเพียงพอแก่ความต้องการใช้ภายในประเทศ กลุ่มนี้ไม่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการเพิ่มของราคาน้ำมัน

รูป 15.1

ที่มา: Organization of Economic Cooperation and Development, as reported in the *New York Times*, September 23, 1983.

กลุ่มที่สอง ได้แก่ มาเลเซีย โมร็อกโกและชิลี กลุ่มนี้ได้รับผลกระทบบ้าง แต่ก็ชดเชยโดยราคาวัตถุดิบของตนที่เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน

กลุ่มที่สาม ได้แก่ เกาหลีใต้ ฮองกง ไต้หวันและสิงคโปร์ กลุ่มนี้มีส่วนผูกพันอย่างมากกับระบบเศรษฐกิจโลก โดยการนำวัตถุดิบและสินค้าขั้นกลางเพื่อผลิตเป็นสินค้าอุตสาหกรรม แต่ก็สามารถชดเชยราคาสินค้าตั้งกล่าวด้วยการเพิ่มราคาสินค้าของตน นอกจากนี้ กลุ่มนี้ยังสามารถเข้าถึงแหล่งสนับสนุนด้านการเงินและเครดิตจากภายนอกได้

กลุ่มที่สี่ ประกอบด้วย ประเทศต่างๆ ในโลกที่สามราวๆ 40 ประเทศ ในบริเวณแอฟริกา (sub-saharan) เอเชียใต้ (ปากีสถาน ไทย บังคลาเทศ) อเมริกากลาง รวมทั้ง อูรุกวัย จาไมกา และนิลปีปินส์ กลุ่มนี้ได้รับความกระทบกระเทือนมากจากการขึ้นราคาน้ำมัน กลุ่มประเทศเหล่านี้มีประชากรรวมกันเกือบ 50% ของพลโลก (ไม่รวมจีน)

3. การที่ทั้งประเทศพัฒนาและประเทศกำลังพัฒนาได้รับผลสะท้อน โดยตรงจากราคาน้ำมันที่เพิ่มขึ้น แต่ประเทศกำลังพัฒนายังได้รับผลสะท้อนโดยอ้อมจากนโยบายปรับตัวของประเทศพัฒนาด้วย (เช่น การลดการสั่งซื้อสินค้าเข้าจากประเทศกำลังพัฒนาและการลดเงินช่วยเหลือลง เป็นต้น)

4. ปัญหาเรื่องหนี้สินของประเทศกำลังพัฒนาซึ่งทวีความรุนแรงตั้งแต่ปี 1983 ทั้งนี้เป็นผลมาจากการขึ้นราคาน้ำมันในทศวรรษ 1970 ส่งผลให้เกิดภาวะเงินเฟ้อและเศรษฐกิจถดถอย (recession) ประเทศกำลังพัฒนาต้องแบกรับภาระหนี้สินที่พอกพูนขึ้นอย่างมหาศาล

วัตถุดิบและแร่ธาตุ

ไม่มีชาติใดและทวีปไหนอุดมด้วยวัตถุดิบที่สำคัญสำหรับระบบเศรษฐกิจอุตสาหกรรมสมัยใหม่ ในขณะที่วัตถุดิบต่างๆ เริ่มขาดแคลนยิ่งขึ้น การกระจายที่ไม่เท่าเทียมกันของวัตถุดิบในโลก อาจผลักดันให้ชาติอ่อนแอกลายเป็นชาติมหาอำนาจขึ้นมาได้ ดังในกรณีของประเทศที่ครอบครองน้ำมันในปริมาณมหาศาล การพึ่งพากันระหว่างประเทศในกรณีของแร่ธาตุก็เหมือนกัน ในปัจจุบันประเทศร่ำรวยต้องพึ่งพาประเทศยากจนในเรื่องนี้เพิ่มขึ้น² เนื่องจาก

ประการแรก การใช้แร่ธาตุทั้งที่เป็นโลหะและอโลหะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วประเทศในอเมริกาเหนือและยุโรปตะวันตก ซึ่งพัฒนาอุตสาหกรรมก่อนชาติอื่นๆ กำลังใช้แร่ธาตุสำคัญๆ หมดไป แร่ธาตุเหล่านี้ได้แก่ แร่ที่จำเป็นแก่การอุตสาหกรรม คือ บ็อกไซต์ ทองแดง ตะกั่ว โครเมียม ลังกะสี ฟอสเฟต มังกานีส แมกนีเซียม นิเกิล ทั้งสแตนเลสและดีบุก ตาราง 15.1 แสดงอัตราส่วนของการสั่งเข้าแร่ธาตุและวัตถุดิบของสหรัฐ กลุ่มประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (อีอีซี) และญี่ปุ่นต่อปริมาณการใช้

คาดว่าในอนาคต ประเทศอุตสาหกรรมจะประสบความยากลำบากมากในการแสวงหาวัตถุดิบและแร่ธาตุจากประเทศกำลังพัฒนาที่มีอำนาจในการต่อรองสูงขึ้น เนื่องจากครอบครองวัตถุดิบและแร่ธาตุจำนวนมาก โดยเฉพาะหากประเทศกำลังพัฒนาสามารถรวมตัวกันได้ เฉกเช่นกลุ่มโอเปค

ตาราง 15.1 การส่งเข้าวัตถุดิบและแร่ธาตุคิดเป็น % ของการใช้

	สหรัฐ	อิตาลี	ญี่ปุ่น
อะลูมิเนียม	84	75	100
โครเมียม	91	98	98
โคบอลต์	98	98	98
ทองแดง	+	98	90
เหล็ก	29	55	99
ตะกั่ว	11	85	73
มังกานีส	98	99	88
ยางธรรมชาติ	100	100	100
นิกเกิล	72	100	100
ฟอสเฟต	+	100	100
ดีบุก	84	93	97
สังกะสี	55	100	100
สังกะสี	61	70	53

+ หมายถึง เป็นผู้ส่งออก

ที่มา: International Economic Report of the President, Jan. 1977

(Washington, D.C.: Government Printing Office, 1977), p. 187.

ประการที่สอง สำรองแร่ธาตุที่พิสูจน์แล้ว (known reserves of minerals) กระจุกตัวอยู่ในบริเวณไม่กี่แห่งของโลก ส่วนใหญ่เป็นโลกที่สามเช่น ทองแดง พบมากในชิลี เปรู แชมเบีย และซาอีร์ ดีบุกพบมากในโบลิเวีย มาเลเซียและไทย (ส่งเป็นสินค้าออกกว่า 70%) เม็กซิโก บราซิล และจีน มีแร่กราไฟท์มากและส่งเป็นสินค้าออกเกือบ 80% จากไวกัวและกีเนีย ส่งบ็อกไซต์เป็นสินค้าออกเกือบ 60% ในตลาดโลก

โลกของเรานี้วันจะขาดแคลนทรัพยากรแร่ธาตุ ดังนั้นประเทศยากจนที่เป็นเจ้าของแร่ธาตุ นั้นวันจะยิ่งทวีความสำคัญทางเศรษฐกิจและการเมืองในระดับระหว่างประเทศ

การขาดแคลนอาหาร

ทศวรรษ 1970 และต้นทศวรรษ 1980 เป็นช่วงที่โลกของเราขาดแคลนอาหาร ราคาอาหารเพิ่มสูงโดยเฉพาะในประเทศยากจน ในแอฟริกาและเอเชียใต้ ในช่วงปี 1973/74 และ 1983/84 มีการขาดแคลนอาหารอย่างรุนแรง ซึ่งแต่เดิมนั้นโลกของเรามีอาหารส่วนเกิน ทวีปอเมริกาเหนือเป็นส่วนเดียวของโลกที่ผลิตอาหารได้เกินความต้องการ ประชากรเกือบครึ่งโลกจะต้องพึ่งพาแหล่งอาหารจากอเมริกา ในช่วงปลายทศวรรษ 1970 ถึงแม้ว่าประเทศกำลังพัฒนาจะผลิตอาหารได้มาก แต่ก็ยังคงต้องสั่งซื้อพืชจากทวีปอเมริกาเหนือถึง 56 ล้านตัน ในปี 1981 เทียบกับสั่งซื้อเพียงเฉลี่ยปีละ 13.8 ล้านตัน ในช่วงปี 1969-71 (ดูตาราง 15.2 และ 15.3) สถาบันวิจัยนโยบายข้าว (Food Policy Research Institute) ประมาณว่าในช่วงปลายทศวรรษ 1980 ประเทศกำลังพัฒนาจะขาดแคลนอาหารราว 95-100 ล้านตัน และประเทศเหล่านี้ต้องเผชิญกับปัญหาราคาสินค้าโภคภัณฑ์และปุ๋ยที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้มีการะหนึ่ต่างประเทศเพิ่มขึ้นตามมาอีก

ตาราง 15.2 แสดงให้เห็นว่าสำรองธัญพืชลดลงอย่างรวดเร็วในช่วงปี 1960 และ 1980 ส่วนตาราง 15.3 แสดงถึงการที่ประเทศกำลังพัฒนาต้องสั่งซื้อธัญพืชเพิ่มขึ้นกว่า 500% ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ในขณะที่อเมริกาเหนือส่งออกธัญพืชเพิ่มขึ้นกว่าสามเท่า

ปัจจัยสำคัญที่อยู่เบื้องหลังการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์อาหารของโลก ได้แก่อะไรบ้าง? ในด้านดีมานด์ คือ ผลของการเพิ่มประชากรและความมั่งคั่ง ส่วนในด้านซัพพลายคือ ข้อจำกัดของทรัพยากร อันได้แก่ ที่ดิน น้ำ พลังงาน และปุ๋ย เนื่องจากการขยายพื้นที่เพาะปลูกเป็นไปได้อย่างจำกัด การขาดแคลนน้ำสำหรับการเกษตร และต้นทุนของพลังงานที่ใช้ในการเกษตรสูงขึ้น ผลกระทบทั้งในด้านดีมานด์และซัพพลายส่งผลให้ราคาอาหารสูงขึ้น¹

ตัวกำหนดด้านดีมานด์: ประชากรและความมั่งคั่ง

ในทศวรรษ 1960 ผู้คนมองปัญหาอาหารของโลกว่าเป็นการแข่งขันกันกับกาลเวลาระหว่างจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นในโลกที่สามและปริมาณอาหาร แต่ก็ยังมองในแง่ดีว่าเทคโนโลยีของการผลิตอาหารจะประสบความสำเร็จก่อน . . . ซึ่งเรียกกันในามการปฏิวัติเขียว (Green Revolution) ส่วนในระยะยาวนั้นอัตราเพิ่มประชากรจะลดลง อย่างไรก็ตามในอนาคตอันใกล้เกรงกันว่าคงจะเกิดความอดอยากและทุนภิกขภัยขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ตาราง 15.2 ดัชนีความมั่นคงด้านอาหารของโลก 1960-1980

	Grain				Total world reserves (million metric tons)	Reserves as day of annual grain consumption
	Reserve of grain ⁵ of stock (million metric tons)	equivalent of idled U.S. cropland (million metric tons)				
1960	168	6	8		236	103
1963	157	7	0		227	94
1966	167	5	3		220	82
1967	189		60		249	89
1968	220	7	4		298	103
1969	206	7	1		277	92
1970	166	4	8		214	69
1971	183	6	5		248	78
1972	142	2	3	5	177	54
1973	147		3		150	44
1974	131		3		134	40
1975	138		3		141	42
1976	194		1		195	55
1977	191		24		215	59
1978	226		24		251	65
1979	191		15		206	51
1980	151		0		151	40

Source: Overseas Development Council, **U.S. Foreign Policy and the Third World, Agenda 1980** (p. 178) and U.S. *Foreign Policy and the Third World, Agenda 1982* (p.188)

ตาราง 15.3 การค้าธัญพืชของโลก จำแนกเป็นกลุ่มประเทศและภูมิภาค (ล้านตัน)

	1960/61- 1962/63 <u>Average</u>	1969/70- 1971/72 <u>Average</u>	1980/81 <u>Average</u>
Developed market economies	18.0	29.1	122.6
North America	42.4	54.2	137.2
Western Europe	-25.8	-21.5	-3.9
Australia and New Zealand	6.7	10.8	13.2
Japan	-5.3	-14.4	-23.9
Centrally planned economies	-3.2	-5.9	-60.9
People's Republic of China	-3.9	-3.1	-14.2
USSR and Eastern Europe	0.7	-2.8	-46.7
Developing countries	-10.2	-13.8	-56.1
Africa and Middle East	-5.8	-8.7	-32.7
Asia	-6.5	-10.4	-12.6
Latin America	2.1	5.3	-10.8
Other	-0.9	-2.2	-6.6
Total World exports	n/a	105.4	211.7

Note: The world grains that are traded include wheat and wheat flour, milled rice, and coarse grains (corn, barley, rye, oats, and sorghum).

Source: Based on data from U.S. Department of Agriculture, Economic Research Service, *World Agricultural Situation*, Publication No. WAS-14 (October 1977); 32: U.S. Department of Agriculture, Foreign Agricultural Service, "World situation and outlook for grains," June 1982; and Overseas Development Council, U.S. Foreign *Policy and Third World*, Agenda 1983 (New York: Praeger, 1983), p. 235.

แต่สิ่งหนึ่งที่ผู้คนลืมนึกไปก็คือ ความจริงที่ว่า การที่ประเทศพัฒนามีความมั่งคั่ง ร่ำรวยขึ้นส่งผลให้ความต้องการอาหารเพิ่มขึ้นด้วย ในขณะที่ประชากรที่เพิ่มขึ้น ยังคงเป็นสาเหตุให้ ความต้องการอาหารเพิ่มขึ้น (พลโลกเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 1.7% ต่อปี หากการบริโภคอาหารของโลก โดยเฉลี่ยคงที่ จะต้องเพิ่มการผลิตอาหารเป็นสองเท่าในทุกๆ 40 ปี) และรายได้ของประชากร ในประเทศพัฒนาที่สูงขึ้นก็ช่วยผลักดันให้ความต้องการบริโภคอาหารเพิ่มขึ้นด้วย ตัวอย่างเช่น ความ ต้องการธัญพืชหลัก (คือ ข้าวสาลี ข้าวโพดและข้าว) ประชาชนในประเทศพัฒนาบริโภคเฉลี่ย 181 กิโลกรัมต่อคนต่อปี ซึ่งเป็นการบริโภคโดยตรงแทบทั้งสิ้นในรูปของขนมปัง แป้งข้าวโพดและ ข้าว แต่ประชาชนในทวีปอเมริกา-เหนือบริโภคกว่า 450 กิโลกรัมต่อคนต่อปี การบริโภคโดยตรง ในรูปของขนมปัง ขนมผิง และอาหารเข้ามีเพียง 65 กิโลกรัม ส่วนที่เหลือ 385 กิโลกรัม บริโภคในรูปของเนื้อสัตว์ นมและไข่ (คือ ต้องใช้ธัญพืชในการเลี้ยงสัตว์เพื่อให้ได้เนื้อ นม และ ไข่)

ทรัพยากรการเกษตร (ที่สำคัญ คือ ที่ดิน น้ำ พลังงานและปุ๋ย) ที่ใช้ในการผลิต สำหรับชาวอเมริกาเหนือนั้นโดยเฉลี่ยแล้วมากกว่าที่ชาวเอเชียและแอฟริกาใช้ถึง 5-7 เท่า ยิ่ง กว่านั้น เมื่อชาวอเมริกาเหนือมีรายได้เพิ่ม พวกเขา ก็พยายามซื้อหาเนื้อสัตว์ที่มีคุณภาพดีมาบริโภค ซึ่งหมายถึงการบริโภคธัญพืชและถั่วเหลืองโดยอ้อมนั่นเอง (ส่วนใหญ่ต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศ) นี้เองเท่ากับเป็นการทำให้ราคาอาหารในตลาดโลกสูงขึ้น และหมายถึงการที่คนยากจนในโลกที่ สามต้องบริโภคอาหารในปริมาณที่ลดลง (เพราะว่าราคาอาหารแพงขึ้น)

ข้อจำกัดด้านขั้วผลผลิต: ที่ดิน น้ำ พลังงาน และปุ๋ย

กลไกสำคัญที่จะเพิ่มปริมาณอาหารของโลก ได้แก่

- 1) เพิ่มพื้นที่เพาะปลูก
- 2) เพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่เพาะปลูกโดยใช้น้ำ พลังงานและปุ๋ย

ทั้งสองประการนี้สามารถจะเพิ่มปริมาณผลผลิตได้ตามทฤษฎีการผลิต แต่ในโลกของ เรารัชปัจจุบัน ต้องประสบข้อจำกัดดังนี้

การขยายพื้นที่เพาะปลูก ซึ่งแต่เดิมสามารถทำได้แต่ปัจจุบันการขยายพื้นที่เพาะปลูก กระทำได้ไม่มากนักเนื่องจากต้องแข่งขันการใช้ที่ดินกับการพัฒนาอุตสาหกรรม การขยายตัวของ เมือง การพัฒนาเมืองใหม่และการขนส่ง

การแสวงหาแหล่งน้ำ แต่เดิมคิดกันว่าน้ำเป็นทรัพย์สินเสรี (free good) ที่มีปริมาณ มากมายมหาศาล แต่ทว่าสำหรับการเกษตรสมัยใหม่ น้ำกลายเป็นสิ่งที่มีค่าและหายากในบางภูมิ- ภาคของโลก เช่น ในแอฟริกา การมีน้ำที่เพียงพอสามารถเปลี่ยนพื้นที่บางแห่งให้เป็นทรัพยากรที่

สร้างผลผลิตได้ เช่น การสร้างระบบชลประทาน แต่ลำน้ำสำคัญๆ ในโลกส่วนใหญ่ก็ได้รับการพัฒนาไปแล้ว ในอนาคตมนุษย์คงต้องพยายามแสวงหาแหล่งน้ำ โดยวิธีการหรือเทคนิคใหม่ๆ เช่น การเปลี่ยนทางเดินของลำน้ำ (ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาาระหว่างประเทศ หากลำน้ำนั้นไหลผ่านพื้นที่ของหลายประเทศ) การทำน้ำทะเลให้เป็นน้ำจืด และการทำฝนเทียมในบริเวณแห้งแล้ง อย่างไรก็ตาม สำหรับในขณะนี้ ความหวังดังกล่าวไม่แจ่มใสนัก

การแสวงหาพลังงาน การใช้พลังงานเพิ่มขึ้นในการผลิตทางการเกษตร เช่น ใช้แทร็กเตอร์ เครื่องหว่านเมล็ด เครื่องเกี่ยวพืชผล จะช่วยเพิ่มผลผลิตได้ แต่การที่ราคาน้ำมันเพิ่มขึ้นก็ทำให้การใช้เครื่องทุ่นแรงต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงขึ้น นอกเสียจากว่าราคาอาหารจะเพิ่มขึ้นเร็วกว่าการเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมัน การผลิตอาหารอาจจะลดลง

การใช้ปุ๋ยเพิ่มขึ้น ปุ๋ยนับวันจะมีราคาแพงขึ้นเพราะว่าราคาฟอสเฟตและโปแตสซึ่งใช้สำหรับทำปุ๋ยมีราคาสูงขึ้น ในปี 1974 ราคาปุ๋ยเพิ่มขึ้นถึง 4 เท่า ประเทศโลกที่สามต้องจ่ายเงินเป็นค่าปุ๋ยเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ มีหน้าซ้ำบางประเทศไม่มีปุ๋ยจะใช้ในการเกษตร เมื่อปุ๋ยมีราคาสูงขึ้น บวกกับปริมาณปุ๋ยที่มีไม่ได้เพิ่มมากขึ้นย่อมหมายถึงว่า ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ที่ลดลง และต้องสั่งเข้าอาหารจากต่างประเทศมากขึ้นความต้องการอาหารที่จำเป็นเพิ่มขึ้นมักจะเกิดในเวลาที่ว่าราคาอาหารในโลกสูงมากและสำรองธัญพืชของโลกอยู่ในระดับที่ต่ำมากด้วย

จะเห็นได้ว่าจากสถานการณ์ทั้งในด้านปริมาณและชนิดของอาหารโลกดังได้กล่าวข้างต้น ประเทศโลกที่สามหลายประเทศจะต้องพึ่งพาอาศัยประเทศพัฒนาโดยเฉพาะสหรัฐฯ แคนาดา และโซเวียตรัสเซีย มากขึ้นกว่าแต่ก่อน เมื่อชนิดอาหารลดลง ราคาอาหารสูงขึ้นและระดับรายได้ลดลง คนจนย่อมเป็นทุกข์มากกว่าใครๆ ที่แย่งชิงขึ้นไปอีกก็คือ ปัจจัยสำคัญในการเกษตร เช่น พลังงานและปุ๋ยที่นับวันจะขาดแคลน อาจนำไปสู่ "การแบ่งสรรปันส่วน" อาหารก็ได้ การที่สหรัฐฯสามารถควบคุมชนิดของธัญพืชได้ถึง 1 ใน 3 ของชนิดธัญพืชในโลก ก็อาจใช้อาหารเป็นอาวุธสำคัญอันใหม่ใน "การข่มขู่ทางการเมือง" (political blackmail) ต่อประเทศโลกที่สามที่กำลังหิวโหยสุดขีดได้"

ดังนั้นสิ่งที่จำเป็นสำหรับประเทศยากจนที่มีพลเมืองมากและขาดแคลนอาหารจะต้องเร่งเพิ่มผลผลิตอาหารโดยส่งเสริมการผลิตแบบใช้แรงงานมากและประหยัดพลังงาน รวมทั้งพัฒนาการทำฟาร์มขนาดเล็กและกลางให้ดีขึ้น

วิกฤตการณ์หนี้

หนี้ต่างประเทศของบรรดาประเทศในโลกที่สาม เป็นปรากฏการณ์ธรรมดาในช่วงของการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นช่วงที่การออมทรัพย์ภายในประเทศ (domestic savings) ต่ำ

การขาดดุลในบัญชีเดินสะพัดสูง และจำเป็นต้องสั่งเข้าสินค้าทุนจากต่างประเทศ ก่อนต้นทศวรรษ 1970 หนี้ต่างประเทศของประเทศกำลังพัฒนามักเกิดจากการกู้ยืมของรัฐบาลกับรัฐบาลต่างประเทศ และสถาบันการเงินระหว่างประเทศ เช่น IMF ธนาคารโลกและธนาคารเพื่อการพัฒนาส่วนภูมิภาคและมีจำนวนไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นเงินกู้ที่มีเงื่อนไขผ่อนปรน (concessional terms) และสามารถขยายออกไปได้ เพื่อวัตถุประสงค์ในการดำเนินโครงการพัฒนาและนำเข้าสินค้าทุน เมื่อไม่นานมานี้ธนาคารพาณิชย์เริ่มมีบทบาทมากขึ้นในการให้กู้เงินเพื่อสนับสนุนในด้านการส่งสินค้าออกและคลุ่ชำระเงิน

การกู้ยืมจากต่างประเทศมีประโยชน์มากเพราะเป็นสิ่งจำเป็นต่อการกระตุ้นความเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศ แต่ก็มีข้อจำกัดเช่นกัน และต้นทุนนี้เริ่มที่จะสูงกว่าประโยชน์ที่มีต่อประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศ ต้นทุนสำคัญอันเกิดจากการละสมของหนี้ต่างประเทศคือ "การใช้หนี้ต่างประเทศ" (debt servicing) ซึ่งก็คือ การจ่ายคืนหนี้ (หรือการชำระเงินต้น) และดอกเบี้ยที่พอกพูนขึ้นเรื่อยๆ เมื่อหนี้มีจำนวนมากขึ้นหรืออัตราดอกเบี้ยเพิ่มขึ้น การชำระหนี้ก็ต้องเพิ่มขึ้นด้วย การชำระหนี้นั้นจะต้องจ่ายเป็นเงินตราต่างประเทศ (foreign exchange) กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ประเทศลูกหนี้จะต้องหารายได้จากการส่งสินค้าออก ลดการนำเข้า และ/หรือ การกู้ยืมจากต่างประเทศเพื่อชำระหนี้เงินกู้ ตามปกติการชำระหนี้กระทำได้โดยการส่งสินค้าออกไปขายต่างประเทศ แต่ถ้าหากอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้การชำระหนี้มากขึ้น หรือรายได้จากการส่งสินค้าออกลดลง ประเทศลูกหนี้ก็จะประสบความยุ่งยากในการชำระหนี้

ในช่วงปี 1971-1983 หนี้ต่างประเทศของประเทศกำลังพัฒนาเพิ่มขึ้นจาก 90 พันล้านดอลลาร์ เป็น 817 พันล้านดอลลาร์ หรือเพิ่มขึ้นกว่า 900% (ดูตาราง 15.4) การชำระหนี้เพิ่มขึ้นกว่า 1000% คือต้องชำระคืนกว่า 131 พันล้านดอลลาร์ในปี 1982 (ดูตาราง 15.5) ในปี 1981 ประเทศกำลังพัฒนา 9 ประเทศต้องขอความช่วยเหลือจาก IMF เพื่อบรรเทาความยุ่งยากในการชำระหนี้ นอถึงปลายปี 1983 กว่า 25 ประเทศยังมีหนี้ค้างชำระ

เชื้อแห่งวิกฤตการณ์หนี้ต่างประเทศในทศวรรษ 1980 ได้แก่การกู้ยืมเงินระหว่างประเทศอย่างมโหฬารในช่วงปี 1974-1979 เนื่องจากการขึ้นราคาน้ำมันของกลุ่มโอเปค ปี 1974 ประเทศกำลังพัฒนาเริ่มมีบทบาทมากขึ้นในระบบเศรษฐกิจโลก อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจเฉลี่ยในช่วงปี 1967-1973 มีถึง 6.6% ประเทศอุตสาหกรรมใหม่โดยเฉพาะ เม็กซิโก บราซิล เวเนซุเอลาและอาร์เจนตินา มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงกว่าอัตราเฉลี่ยในหมู่ประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศเริ่มสั่งสินค้าเข้ามามากโดยเฉพาะสินค้าทุน น้ำมันและอาหาร เพื่อให้ทันกับความเติบโตทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในขณะที่เดียวกันก็ดำเนินกลยุทธ์แบบ

outward-looking โดยขยายการส่งออกอย่างมากในช่วงที่ราคาน้ำมันสูงและภาวะเศรษฐกิจ
ซบเซา อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอุตสาหกรรมลดลงจาก 5.2% ในปี 1967-
73 เป็น 2.7% ในช่วงถัดจากนั้นประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศพยายามกู้ยืมจากต่างประเทศ
มากขึ้น เนื่องรักษาอัตราการเติบโตของระบบเศรษฐกิจไว้โดยหันไปกู้ยืมจากธนาคารพาณิชย์และ
สถาบันการเงินเอกชนมากกว่าที่จะกู้ยืมจาก IMF เนื่องจาก IMF มีเงื่อนไขในการกู้ยืมที่เข้มงวด
มากกว่า

ดังนั้นหนี้ต่างประเทศของประเทศกำลังพัฒนาจึงเพิ่มขึ้นกว่า 2 เท่า จาก 180 พัน
ล้านดอลลาร์ในปี 1975 เป็น 406 พันล้านดอลลาร์ในปี 1979 หรือ เพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 20% ที่น่า
สังเกตคือ เงื่อนไขในการกู้ยืมในระยะหลังๆ นี้เข้มงวดกว่าเดิม เช่น ต้องชำระคืนภายในระยะ
เวลาสั้นกว่าและเผชิญกับอัตราดอกเบี้ยหลายอัตรา เช่น ในปี 1971 หนี้ต่างประเทศ 40% ของ
หนี้ทั้งหมดเป็นแบบ nonconcessional ในปี 1975 เพิ่มขึ้นเป็น 68% และในปี 1979 เพิ่มขึ้น
กว่า 77%

อย่างไรก็ตาม ในช่วงปลายทศวรรษ 1970 ประเทศกำลังพัฒนายังสามารถเพิ่ม
อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจได้ค่อนข้างมากคือ โดยเฉลี่ยเท่ากับ 5.2% ด้วยการเพิ่มรายได้
จากการส่งออก และกู้ยืมจากต่างประเทศอย่างขนานใหญ่ ประจวบกับในช่วงปี 1973-79 ราคา
แท้จริงของน้ำมันลดลงอีกเป็นผลมาจากภาวะเงินเฟ้อและอัตราดอกเบี้ยต่ำ

แต่การเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมันครั้งที่ 2 ในปี 1979 ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์หนี้
ต่างประเทศของประเทศกำลังพัฒนาเป็นอันมาก ยิ่งกว่านั้นยังต้องเผชิญกับอัตราดอกเบี้ยที่เพิ่มสูง
ขึ้นอันเป็นผลมาจากนโยบายรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศพัฒนาอุตสาหกรรม รายได้
จากการส่งออกสินค้าออกขั้นปฐมของประเทศกำลังพัฒนาลดลงกว่า 20%

15.4 Total Debt Disbursed as Year-end 1971-1983 and Debt Service During 1982 of Developing Countries, by Terms of Lending and Income Group

Income group	Percentage share of total				
	Total debt (\$ billion)	Official development assistance (ODA)	Nonconces- sionary Multilateral	Total export credits	Private markets
1. Low-income countries					
1971	18	74	6	18	2
1975	40	73	4	16	7
1980	86	67	6	21	6
1982	110	69	5	20	6
1982 debt service	11.5	24	6	43	21
2. Middle-income countries					
1971	25	45	8	33	14
1975	40	33	10	23	23
1980	107	25	10	28	38
1982	144	24	10	27	39
1982 debt service	23.5	11	3	37	43
3. Newly industrializing countries					
1971	32	16	6	40	38
1975	72	3	7	24	60
1980	192	4	6	24	65
1982	266	3	6	24	67
1982 debt service	63.3	1	3	24	72
Total non-OPEC					
1971	75	41	6	33	20
1975	152	32	7	23	38
1980	385	24	7	24	44

15.4 Total Debt Disbursed as Year-end 1971-1983 and Debt Service During 1962 of Developing Countries, by Terms of Lending and Income Group (Cont.)

Income group	Percentage share of total				
	<i>Total debt</i> (\$ billion)	<i>Official development assistance (ODA)</i>	<i>Nonconcessional Multilateral</i>	<i>Total export credits</i>	Private markets
1982	520	23	7	24	46
1932 debt service	98.3	6	5	30	39
1983	668	n/a	n/a	n/a	n/a
4. OPEC					
1971	15	21	10	54	15
1975	28	29	4	42	25
1980	79	13	4	46	37
1932	79	13	4	47	37
1932 debt service	33.0	2	2	56	40
1983	149	n/a	n/a	n/a	n/a
Total LDCs					
1971	90	37	7	36	20
1975	180	32	6	26	36
1930	465	22	7	28	43
1982	626	21	7	28	44
1982 debt service	131.3	5	4	36	55
1983	817	n/a	n/a	n/a	n/a

Source: Organization for Economic Cooperation and Development, Debt Survey (Paris: OECD, 1982), Table 9; and IMF, "World Economic Outlook," *Occasional Paper #27* (1984), Table 35.

เมื่อเป็นเช่นนี้ ประเทศกำลังพัฒนามีทางเลือก 2 ทาง คือ การลดสินค้าเข้า (imports) และใช้มาตรการทางการเงินการคลังแบบเข้มงวดซึ่งจะมีผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนา หรือไม่ก็พยายามกู้เงินจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น (ซึ่งจะมีผลให้เกิดการขาดดุลในบัญชีเดินสะพัด-current account มากขึ้น) หลายประเทศไม่อาจใช้มาตรการแรกได้ เป็นผลให้ต้องประสบปัญหาหนี้สินต่างประเทศที่นอกเหนือขึ้นอย่างมหาศาลประเทศเหล่านี้ ได้แก่ บราซิล เม็กซิโก อาร์เจนตินา ฟิลิปปินส์และชิลี (ดูตาราง 15.6) และต่อจากนี้ประเทศเหล่านี้ไม่สามารถจะกู้ยืมจากต่างประเทศได้โดยไม่หันไปขอความช่วยเหลือจาก IMF ซึ่งมีแผนงานรักษาเสถียรภาพ (stabilization program) อันเป็นเงื่อนไขที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่าการใช้มาตรการแรก

นโยบายรักษาเสถียรภาพของ IMF

เมื่อเผชิญกับปัญหาการขาดดุลชำระหนี้ และเป็นหนี้ต่างประเทศ สิ่งหนึ่งที่ประเทศที่ประสบปัญหาดังกล่าวไม่ค่อยอยากจะทำก็คือ การเจรจากับธนาคารเอกชนระหว่างประเทศเพื่อขอยืดเวลาชำระหนี้ต้นและดอกเบี้ย หรือขอกู้ยืมเพิ่มเพื่อใช้หนี้เก่า อย่างไรก็ตาม ตามปกตินั้นประเทศลูกหนี้ต้องติดต่อกับ IMF ก่อนที่ธนาคารเอกชนระหว่างประเทศจะยินยอมให้ขอกู้ใหม่หรือยืดเวลาชำระหนี้ออกไป IMF มีแผนงานรักษาเสถียรภาพ 4 ประการ ดังนี้

1. ยกเลิกหรือปล่อยให้เงินตราต่างประเทศลอยตัว และการควบคุมสินค้าเข้า
2. ลดค่าเงิน
3. แผนงานเร่งด่วนในการต่อต้านเงินเฟ้อ ได้แก่
 - ก) ควบคุมการปล่อยสินเชื่อของธนาคาร - ขึ้นอัตราดอกเบี้ย หรือ เพิ่มอัตราเงินสงเคราะห์
 - ข) ควบคุมการใช้จ่ายเงินของรัฐบาล โดยเฉพาะในด้านการให้บริการสังคมแก่คนจน และเงินอุดหนุนด้านอาหาร พร้อมทั้ง กับการเพิ่มภาษีและขึ้นราคาสาธารณูปโภค
 - ค) ควบคุมการเพิ่มของค่าจ้าง โดยเฉพาะควบคุมไม่ให้ค่าจ้างเพิ่มในอัตราที่สูงกว่าอัตราเงินเฟ้อ
 - ง) ยกเลิกการควบคุมราคา
4. ชักชวนให้ต่างประเทศเข้ามาลงทุนและเปิดประเทศมากขึ้น

15.5 Total Annual Debt Service of Developing Countries during 1971-1982,
by Source and Terms of Lending (in \$ billion)

Source and terms of lending	1971	1975	1976	1977	1978	1989	1980	1981	1982
Development Assistance Committee									
countries and capital markets	9.2	22.0	27.1	36.3	51.7	66.5	75.8	95.9	115.2
ODA (Official Development Assistance)	1.4	1.8	1.9	2.0	2.3	2.6	2.8	2.9	3.4
Total export credits	5.1	10.7	12.4	16.5	20.5	25.6	29.6	35.5	44.8
Capital markets*	2.7	9.5	12.8	17.8	28.8	38.3	43.4	57.5	67.0
of which: bank loans	1.8	8.1	10.6	14.4	24.6	33.1	38.1	49.6	56.0
Multilateral organizations	0.9	1.7	2.0	2.6	3.3	3.8	4.8	5.6	6.7
of which: concessional	0.2	0.6	0.6	0.7	0.8	0.7	0.9	1.0	1.2
USSR and Eastern bloc countries	0.6	0.8	0.9	1.1	1.4	1.7	1.8	2.1	2.5
OPEC	x	0.2	0.2	0.6	1.0	1.3	1.9	2.4	3.0
Other LDCs	0.1	0.4	0.5	0.5	0.6	0.8	1.0	1.3	1.9
Unspecified and adjustments	0.2	0.7	1.0	0.9	1.0	1.5	1.7	2.0	2.0
Total debt service	11.0	25.8	31.9	42.1	59.0	75.6	86.9	109.3	131.3
Of which: interest	3.3	9.3	10.5	12.9	17.6	26.0	37.2	48.5	60.1
amortization	7.7	16.5	21.4	29.2	41.4	49.6	49.7	60.8	71.2
Of which: nonconcessional	9.3	22.7	28.6	38.2	54.6	71.1	81.5	103.2	124.4
concessions]	1.7	3.1	3.3	3.9	4.4	4.5	5.4	6.1	6.9

* Bank loans (other than export credits), bonds, and other private lending.

SOURCE: Organization for Economic Cooperation and Development, Debt Survey
(Paris: OECD, 1982), Table 2.

ตัวอย่างเช่น ในปี 1982-83 ประเทศลูกหนี้ที่มีสำรองเงินตราต่างประเทศลดลง รวมทั้งเม็กซิโก บราซิล อาร์เจนตินา และฟิลิปปินส์ ได้หันไปหา IMF เพื่อขอความช่วยเหลือซึ่งต้องดำเนินนโยบายรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจตามข้อกำหนดของ IMF ดังได้กล่าวข้างต้น นโยบายดังกล่าวไม่เป็นที่ชื่นชอบของประชาชน เพราะว่าเป็นการลงโทษผู้ที่มีรายได้ต่ำและปานกลาง พวกนักเศรษฐศาสตร์สำนักพึ่งพา (Dependency school) ก็มองว่านโยบายรักษาเสถียรภาพของ IMF เป็นการยั้งคความยากจนและการต้องพึ่งพาต่างประเทศของประเทศลูกหนี้ ในขณะที่เดียวกันก็อ้างรักษาระบบตลาดโลกไว้สำหรับประเทศอุตสาหกรรม Cheryl Payer กล่าวว่าระบบการค้าของโลกที่โลกที่หนึ่งครอบงำอยู่เปิดโอกาสให้ IMF ใช้กฎเกณฑ์ทางการเงินเข้มขู่ประเทศยากจนให้กลายเป็น "ทาสระหว่างประเทศ" หรือ "ทาสแห่งความเป็นหนี้" (debt slavery)^{5/}

ส่วนนักวิจารณ์ที่รุนแรงน้อยลงมาน้อย มองว่า IMF มีจุดมุ่งหมายที่จะอ้างรักษาไว้ซึ่งระบบแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศที่ส่งเสริมความร่วมมือทางการเงิน และขยายการค้าระหว่างประเทศ รักษาเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยน รวมทั้งช่วยเหลือประเทศที่มีปัญหาขาดดุลการค้าชำระเงินในระยะสั้นโดยอาศัยเงินตราต่างประเทศแต่นำเสียดายที่ในโลกซึ่งมีการค้าที่ปราศจากความเสมอภาคสูงเช่นนี้ ปัญหาการขาดดุลชำระเงินของประเทศโลกที่สามอาจจะเป็นปัญหาทางโครงสร้าง (structural) และกินเวลานาน (long term) ก็ได้ เพราะฉะนั้นนโยบายการรักษาเสถียรภาพในระยะสั้นอาจนำไปสู่วิกฤตการณ์เศรษฐกิจในระยะยาวได้

สรุป

ปัญหาเรื่องหนี้ต่างประเทศได้กลายเป็นปัญหาระดับโลกที่ส่งผลกระทบหลายประการต่อทั้งประเทศพัฒนาและประเทศกำลังพัฒนา วิกฤตการณ์หนี้ในทศวรรษ 1980 ทำให้ต้องตั้งคำถามเกี่ยวกับการดำรงอยู่ เสถียรภาพและการทำงานของระบบการเงินระหว่างประเทศ หลายคนเกิดหวั่นเกรงว่าหากประเทศลูกหนี้รายใหญ่ (บราซิล เม็กซิโก หรือ อาร์เจนตินา) เพียงหนึ่งหรือสองประเทศเกิดไม่ปฏิบัติตามสัญญาต้องการยกเลิกหนี้สินของตน โดยตั้งกลุ่มเป็นคาร์เทล (debtor's cartel) ขึ้นมา ระบบเศรษฐกิจของประเทศตะวันตกคงได้รับความกระทบกระเทือนเป็นอย่างมาก การประชุมฉุกเฉินระหว่างเจ้าหน้าที่ธนาคารระหว่างประเทศและเจ้าหน้าที่รัฐบาลของทั้งประเทศพัฒนาและประเทศลูกหนี้ส่งผลให้เกิดข่าวลือว่า ประเทศลูกหนี้จะเบี้ยวสัญญา ซึ่งยิ่งทำให้เกิดการเก็งกำไรในเงินตราโดยเฉพาะนักเก็งกำไรพากันกักตุนดอลลาร์ ทำให้ค่าของดอลลาร์สูงเกินความเป็นจริงขึ้นไปอีก ภาระหนี้สินที่ประเทศกำลังพัฒนาต้องชำระเป็นดอลลาร์ก็ยิ่งเพิ่มขึ้น

รวมความแล้ว วิกฤตการณ์นี้แสดงให้เห็นความผูกพันกันและความเปราะบางทางการเมืองของระบบเศรษฐกิจและการเงินระหว่างประเทศ อัตราดอกเบี้ยของสหรัฐที่เขยิบสูงขึ้นเพียงเล็กน้อย ก็ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศโลกที่สาม ในทางกลับกัน ความล้มเหลวของนโยบายเศรษฐกิจในประเทศกำลังพัฒนาที่ส่งผลสะท้อนต่อประเทศพัฒนา เช่นกัน

ประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศต้องรับผิดชอบต่อนี้ต่างประเทศที่เพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ แต่สภาวะเศรษฐกิจอันย่ำแย่ที่เผชิญอยู่นั้นมักจะอยู่นอกเหนือการควบคุมของประเทศเหล่านี้ อันที่จริงการที่ภาวะเศรษฐกิจเลวร้ายลงส่วนหนึ่งเกิดจากนโยบายรักษาเสถียรภาพของประเทศอุตสาหกรรมซึ่งยังผลให้อัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นจนเกิดภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจ (recession) ทั่วโลก และทำให้ตีมันต์ต่อสินค้าขึ้นปฐมจากประเทศยากจนลดลง William Cline ประมาณว่าเกือบร้อยละ 85 ของหนี้ต่างประเทศ (401 พันล้านดอลลาร์จากทั้งหมด 480 พันล้านดอลลาร์) ของประเทศกำลังพัฒนาที่ต้องนำน้ำมันเข้าระหว่างปี 1973-82 เกิดจากปัจจัย 4 ประการที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของประเทศเหล่านั้นซึ่งก็คือการเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมันในกลุ่มโอเปค อัตราดอกเบี้ยที่เพิ่มขึ้นระหว่างปี 1981-82 การลดลงของปริมาณสินค้าออกของกลุ่มโลกที่สามอันเนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจถดถอยและราคาสินค้าที่ลดลงอย่างมากอันมีผลให้อัตราการค้าที่เลวลง^{6/}

ดังนั้น ทั้งประเทศพัฒนาและประเทศกำลังพัฒนาจะต้องร่วมกันแบกรับภาระวิกฤตการณ์นี้ของโลก ประเทศกำลังพัฒนาบางประเทศจะต้องพบกับความยากลำบากในการปรับตัว ในขณะที่เดียวกันประเทศอุตสาหกรรมก็ต้องผ่อนปรนนโยบายการเงินและนำสินค้าเข้ามามากขึ้น ส่วนสถาบันการเงินระหว่างประเทศโดยเฉพาะ IMF และธนาคารโลกจะต้องผ่อนผันในเรื่องการกู้เงินให้เกิดสภาพคล่องมากขึ้นจนกระทั่งภาวะเศรษฐกิจของโลกกระเตื้องขึ้นและประเทศกำลังพัฒนาสามารถปรับตัวได้

ระเบียบใหม่ของเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (The New International Economic Order - NIEO) กำเนิด NIEO

เราอาจกล่าวถึงกำเนิดของ NIEO โดยอ้างถึงการวิเคราะห์แบบ "center-periphery" ของ Raul Prebisch และนักเศรษฐศาสตร์กลุ่ม dependencia แห่งละตินอเมริกาในทศวรรษ 1950 และต้นทศวรรษ 1960 แต่การเคลื่อนไหวของ NIEO ได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรก ในคราวประชุมใหญ่ขององค์การสหประชาชาติเมื่อปี 1974 ภายหลังจากวิกฤตการณ์น้ำมันที่ประชุมใหญ่ได้สรุปแถลงถึงความตั้งใจไว้ว่า

จะทำงานอย่างเร่งด่วนเพื่อก่อตั้งระเบียบใหม่ของเศรษฐกิจระหว่างประเทศ โดยมีพื้นฐานอยู่ที่ความสามารถ ผลประโยชน์ร่วมกันและความร่วมมือกันระหว่างประเทศ

ทั้งหลาย ไม่ว่าจะประเทศนั้นจะมีระบบเศรษฐกิจสังคมนิยมใด ซึ่งจะสามารถจัดความ
ไม่เสมอภาคและความอยู่ดีศรีธรรมที่มีอยู่ ขจัดช่องว่างระหว่างประเทศกำลังพัฒนาและ
ประเทศพัฒนาและเร่งรัดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนสร้างสันติภาพและ
ความอยู่ดีศรีธรรมสำหรับคนรุ่นปัจจุบันและรุ่นต่อไป

ในปีต่อมา แผนงานเกี่ยวกับการก่อตั้ง NIEO ได้กลายเป็นประเด็นสำคัญทางการเมืองและ
เศรษฐกิจระหว่างประเทศที่กล่าวขวัญกันอย่างกว้างขวาง แต่ทว่าขบวนการนี้ไม่ได้เกิดขึ้นทันทีทัน
ใด อย่างไรก็ตาม มันมีรากฐานอยู่ในบรรยากาศทางการเมืองและสังคมแห่งยุคหลังสงครามโลก
ครั้งที่ 2 แล้ว ประเทศเกิดใหม่ในโลกที่สามและประเทศที่ได้รับเอกราชมากมายต่างมุ่งสู่ระบอบ
ประชาธิปไตยกันเป็นทิวแถว ถึงกระนั้นอาณานิคมทางเศรษฐกิจก็ได้เข้ามาแทนที่อาณานิคมทางการเมือง

ถึงปัจจุบันนี้ ปริมาณการค้าของกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่ไม่มีน้ำมันสูงเป็นสินค้าออก
มีน้อยกว่า 1 ใน 5 ของปริมาณการค้าของโลก และกำลังลดลงทุกปี 3 ใน 4 ของสินค้า
ออกของประเทศเหล่านี้ถูกส่งไปยังประเทศพัฒนาซึ่งเคยเป็นมหาอำนาจอาณานิคมมาก่อน 4 ใน
5 ของรายได้จากสินค้าออกเกิดจากสินค้าขั้นปฐมเพียง 12 ชนิดเท่านั้น (ไม่มีน้ำมัน) ราคา
สินค้าเหล่านี้ขึ้นลงไม่แน่นอนอยู่ตลอดเวลาซึ่งทำให้ระบบเศรษฐกิจเสี่ยงต่อภาวะเงินเฟ้อและภาวะ
ถดถอย บางคนกล่าวว่านี่เป็นมรดกตกทอดของการเป็นอาณานิคม

ผลพวงของการล่าอาณานิคมยังปรากฏในรูปของการลงทุนจากต่างประเทศโดย
ประเทศร่ำรวย หรือไม่ก็ถูกควบคุมโดยบริษัทข้ามชาติ (multinational corporation หรือ
MNC) ซึ่งทำให้ประเทศกำลังพัฒนาขาดอิสรภาพในการเลือก ยิ่งกว่านั้นยังต้องพึ่งพาเทคโนโลยีใน
แทบทุกสาขา 98% ของงานวิจัยและพัฒนาตั้งอยู่ในประเทศพัฒนาแล้ว

ในช่วงต้นทศวรรษ 1960 ประเทศกำลังพัฒนาต่างมีความหวังอันสูงส่งและมองใน
แง่ดีว่าประเทศของตนจะพัฒนาให้ก้าวรุดหน้าไปได้ จึงทุ่มเทลงไปในการดำเนินแผนงานต่างๆ
มากมาย แต่จนถึงปลายทศวรรษ 1960 ความกระตือรือร้นก็ค่อยๆ ลดลง เนื่องจากผลของการ
เติบโตทางเศรษฐกิจ เริ่มปรากฏอย่างเด่นชัด เป็นต้นว่า การเติบโตของเมืองที่ควบคุมไม่ได้
การละลายและทอดทิ้งชนบท ช่องว่างทางชนชั้นที่เพิ่มมากขึ้น นโยบายมองไปข้างนอก (outward-
looking policies) ซึ่งคาดหวังว่าจะได้รับประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศโดยเสรี ก็
ส่งผลออกมาว่าล้มเหลว ประเทศกำลังพัฒนาที่ส่งสินค้าขั้นปฐมออกไปขายต่างประเทศต้องเสีย
เปรียบและไม่สามารถนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาใช้ในโครงการพัฒนาได้มากนัก ส่วนนโยบาย
มองมาข้างใน (inward-looking policies) ที่เน้นในด้านการทดแทนการนำเข้าก็ล้มเหลว
เช่นกัน เนื่องจากความไร้ประสิทธิภาพในการผลิต การพึ่งพาการลงทุนต่างประเทศ และการ

ขาดแคลนสินค้าระดับกลาง

ในทศวรรษ 1970 อันเป็น Second UN Development Decade จึงได้มีการประเมินอนาคตของการพัฒนาที่ลดความคาดหวังลงบ้าง แต่เหตุการณ์ก็ไม่ได้ทำให้ประเทศกำลังพัฒนากระตือรือร้น ทรายจนกระทั่งเกิดอุบัติเหตุการณ์แห่งการรวมพลังทางเศรษฐกิจของกลุ่มโอเปค ซึ่งแสดงให้เห็นว่าระบบเศรษฐกิจโลกเป็นระบบที่พึ่งพาซึ่งกันและกัน (interdependent world economy) NIEO จึงได้รับการสถาปนาขึ้นและประเทศในโลกที่สามพยายามที่จะใช้พลังทางเศรษฐกิจที่ค้นพบใหม่เพื่อกำหนดโครงสร้างใหม่ของความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ รวมทั้งกฎเกณฑ์อื่นจะส่งผลกระทบต่อการค้า การพัฒนาอุตสาหกรรม การถ่ายทอดเทคโนโลยีและการช่วยเหลือจากต่างประเทศ

แผนงานเพื่อดำเนินการ (Program for Action) 4 จุดใหญ่ของ NIEO ได้แก่

1. การเจรจากันใหม่ในเรื่องหนี้สินของประเทศกำลังพัฒนา
2. การนิยามใหม่ในเรื่องอัตราการค้า (terme of trade) และการรับประกันว่าประเทศกำลังพัฒนาจะเข้าถึงตลาดของประเทศพัฒนามากขึ้น
3. การปฏิรูป IMF และกระบวนการตัดสินใจของ IMF
4. บรรลุถึงซึ่งเป้าหมายของการช่วยเหลือด้านการพัฒนาของ UN

การเจรจากันใหม่ในเรื่องหนี้สินของประเทศกำลังพัฒนา

หัวใจสำคัญของการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาได้แก่ การแสวงหาเงินตราต่างประเทศมาใช้จ่ายในโครงการและแผนงานต่างๆ อันนำไปสู่การก่อหนี้ต่างประเทศในปริมาณมหาศาล Program for Action เรียกร้องให้มีการดำเนินการลดภาระหนี้สินของประเทศกำลังพัฒนาลง (หนี้ที่มีเงื่อนไขไม่ผ่อน-ปรน) และให้มีการเจรจากันใหม่ในเรื่องหนี้ เช่น ให้มีการยกเลิกหนี้ การหยุดชำระหนี้ชั่วคราว หรือการผ่อนปรนด้านดอกเบี้ย อีกวิธีการหนึ่งคือให้ IMF เข้าไปมีส่วนร่วมช่วยเหลือประเทศที่มีหนี้สินมาก

การนิยามใหม่ของอัตราการค้าและการเข้าถึงตลาดในประเทศพัฒนา

จุดมุ่งหมายของการปฏิรูปด้วยวิธีนี้ เกี่ยวข้องกับการค้าและการเข้าถึงตลาดในประเทศพัฒนา ถึงแม้จะไม่ทำให้สามารถแสวงหาเงินตราต่างประเทศได้มากขึ้น แต่จะช่วยประเทศกำลังพัฒนาได้เพราะราคาสินค้าขึ้นปรุ้มจะมีเสถียรภาพยิ่งขึ้นซึ่งจะส่งผลให้สถานการณ์ด้านการเงินดีขึ้น วิธีการต่างๆ ที่อาจนำมาใช้คือ (1) Indexation หมายถึงการผูกราคาสินค้าขึ้นปรุ้มเข้ากับราคาสินค้าหัตถอุตสาหกรรม เพื่อช่วยให้ราคาแท้จริงของสินค้าออกของประเทศกำลังพัฒนามี

เสถียรภาพ (2) โดยการสร้างกองทุนร่วม (Common Fund) เพื่อมิให้ราคาสินค้าเปลี่ยนแปลง
มากนัก (ได้แก่ ติบุก ยางพารา น้ำตาล โกโก้) ด้วยการตั้ง buffer stock ขึ้น ในเดือน
๗ธันวาคม 1980 มีข้อตกลงกับประเทศอุตสาหกรรมภายใต้ชื่อ Integrated Program for
Commodities โดยความช่วยเหลือของ UNCTAD 750 ล้านดอลลาร์ เป็นกองทุนสำหรับกลุ่ม
ประเทศที่ผลิตและบริโภคสินค้าเนื้อสัตว์เสริมสินค้าขั้นปฐมและทำให้ตลาดมีเสถียรภาพ (3) การลด
อัตราภาษีศุลกากรโดยประเทศพัฒนาและกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออกสำหรับสินค้าประเภท
processed foods รวมทั้งการปฏิรูปเกี่ยวกับการควบคุมสินค้าเข้า ทั้งนี้ประเทศกำลังพัฒนาจะ
ได้สามารถแข่งขันและกระจายการส่งออกได้มากขึ้น

การปฏิรูป IMF

แผนงานพัฒนาประเทศของประเทศกำลังพัฒนาขึ้นอยู่กับความเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ
ของประเทศพัฒนา NIEO พยายามหาหนทางที่จะให้ความช่วยเหลือจาก IMF เป็นไปอย่างต่อเนื่อง
เนื่องและมั่นคง (ประเทศในกลุ่ม OECD เป็นแหล่งเงินทุนสำคัญของ IMF) หาก IMF สามารถ
ให้ความช่วยเหลืออย่างไม่ขาดตอนได้ก็เท่ากับเป็นการปกป้องประเทศกำลังพัฒนาจากผลกระทบ
ของภาวะเงินเฟ้อและภาวะถดถอย

การบรรลุถึงซึ่งเป้าหมายแห่งการพัฒนาของ UN

NIEO ได้ตั้งเป้าหมายไว้ว่า ประเทศพัฒนาควรจะเพิ่มความช่วยเหลือด้านการพัฒนา
แก่ประเทศกำลังพัฒนาขึ้นเป็น 0.7% ของ GNP ของประเทศนั้น ๆ และโดยหลักการแล้วความ
ช่วยเหลือจะต้องไม่มีข้อผูกมัด และให้แก่ประเทศกำลังพัฒนาอย่างต่อเนื่องในระยะยาว รวมทั้ง
การขายทองคำที่ IMF ถืออยู่ และการเก็บภาษีเพื่อการพัฒนา (development tax) ใน
ประเทศพัฒนา ที่เน้นหนักมากที่สุดคือ การให้กู้โดยมีเงินผ่อนปรนและการให้เปล่า

ในปี 1981 มีเพียงเนเธอร์แลนด์ สวีเดน นอร์เว เดนมาร์ก และฝรั่งเศส ที่ให้
ความช่วยเหลือแก่ประเทศกำลังพัฒนาเท่ากับ 0.7% ของ GNP ตามที่ตั้งเป้าไว้ ส่วนสหรัฐ ญี่ปุ่น
สวิตเซอร์แลนด์ ฟินแลนด์และอิตาลี ให้เพียง 0.3% ของ GNP (สหรัฐให้เพียง 0.2% หรือ
ลำดับที่ 16 ใน 17 ประเทศที่ให้ความช่วยเหลือ) ค่าเฉลี่ยความช่วยเหลือของประเทศพัฒนา
เท่ากับ 0.35% ของ GNP รวม

แผนงานของ NIEO เป็นข้อเสนอ (proposal) ที่เรียกร้องให้มีการเจรจาใหม่
ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ได้รับการสนองตอบจากประเทศพัฒนา หลายคนกล่าวว่า ในทศวรรษ 1980 แทนที่
จะมีระเบียบใหม่ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศเกิดขึ้น กลับมีแต่ความวุ่นวายใหม่ (new

disorder) เนื่องจากประเทศพัฒนาเองก็ประสบปัญหาภาวะเศรษฐกิจถดถอยการว่างงานเพิ่มขึ้นเกินกว่าที่จะใจกว้างต่อประเทศยากจนอีกต่อไป แต่ NIEO ก็ยังคงเป็นสัญลักษณ์แห่งความสามัคคีในระหว่างบรรดาประเทศโลกที่สามที่พยายามต่อสู้เพื่อให้ประเทศพัฒนาอุตสาหกรรมยอมรับ

สรุป

ในบทนี้ เราได้วิเคราะห์ให้เห็นว่าในช่วงทศวรรษ 1950 และ 1970 ใครๆ ต่างก็มองว่าประเทศยากจนต้องพึ่งพาประเทศร่ำรวย แต่ในปัจจุบัน ประเทศพัฒนานับว่าในโลกที่กำลังขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติ ประเทศในโลกที่สามขายสินค้าของตนในราคาที่ตกต่ำ มีหน้าซ้ำยังเผชิญกับปัญหาหนี้สินพอกพูนนั้น อนาคตของประเทศพัฒนาต้องขึ้นอยู่กับนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของประเทศในโลกที่สามหลายๆ ประเทศ อย่างไรก็ตามประเทศยากจนก็ยังคงขึ้นอยู่กับภาวะเศรษฐกิจและนโยบายของประเทศร่ำรวยมากขึ้น ยิ่งกว่าประเทศร่ำรวยจะขึ้นอยู่กับประเทศยากจน แต่ไม่ต้องสงสัยเลยว่าอำนาจทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศของประเทศยากจนนั้นเพิ่มขึ้น

ในช่วงทศวรรษ 1970 นับเป็นครั้งแรกตั้งแต่ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ (ทศวรรษ 1930) ที่ตลาดโลกเป็นตลาดของผู้ขาย (seller's market) ซึ่งผู้ซื้อต้องแข่งขันกันเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าในปริมาณจำกัด เช่น น้ำมัน อาหาร ปุ๋ย ไม้ แร่ธาตุและวัตถุดิบอื่นๆ ถึงแม้ว่าภาวะเศรษฐกิจถดถอยทั่วโลก ราคาสินค้าที่ลดลงและความจำเป็นที่จะเพิ่มปริมาณสินค้าออกเพื่อแสวงเงินตราต่างประเทศมาชำระหนี้ จะส่งผลให้ในช่วงต้นทศวรรษ 1980 มีสินค้าหลายชนิดสินค้ามากมายจนกลายเป็นตลาดของผู้ซื้อ (buyer's market) ก็ตาม นักเศรษฐศาสตร์หลายคนคาดการณ์ว่า ในช่วงปลายทศวรรษ 1980 และในทศวรรษ 1990 ระบบเศรษฐกิจโลกจะขยายตัวต่อไปอีกครั้งหนึ่ง

สิ่งหนึ่งที่จะเกิดขึ้นคือ ยุคใหม่แห่งการขาดแคลนซึ่งจะก่อให้เกิดความสับสนทั้งทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศแบบใหม่ดังที่ได้เคยเกิดขึ้นในรูปของการเรียกร้องจากกลุ่มประเทศโลกที่สามหรือที่เรียกกันว่า NIEO ประเทศที่อุดมด้วยวัตถุดิบและแร่ธาตุจะมีอำนาจทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ส่วนประเทศที่ขาดแคลนวัตถุดิบและแร่ธาตุโดยเฉพาะประเทศที่ยากจนในโลกที่สามจะประสบความยากลำบากยิ่งขึ้น

ประเด็นที่สำคัญคือ สินค้าอันมีจำกัดเช่น นพลังงาน และวัตถุดิบ ตลอดจนสินค้าประเภทอาหารจะมีความสำคัญทางเศรษฐกิจและการเมืองเพิ่มขึ้นในอนาคต ประเทศในโลกที่สามที่มีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์จะมีพลังอำนาจทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นอย่างแน่นอน คำถามสำคัญคือ การพึ่งพาอาศัยกันทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศทั้งหลายจะนำไปสู่การร่วมมือ หรือการขัดแย้งเพิ่มขึ้น

ประเทศร่ำรวยไม่สามารถจะครอบงำระเบียบเศรษฐกิจระหว่างประเทศได้โดยสิ้นเชิงอีกต่อไป โดยไม่ได้รับผลกระทบย้อนกลับมาถึงประเทศของตน

ดังนั้น ทั้งประเทศร่ำรวยและประเทศยากจนจะต้องร่วมชะตากรรมเดียวกันมากขึ้นกว่าเดิม ชุมชนโลกจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของระเบียบเศรษฐกิจระหว่างประเทศใหม่ ซึ่งมีหลักการว่าแต่ละประเทศก็ปรารถนาการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น อนาคตของมนุษยชาติในปัจจุบันผูกพันซึ่งกันและกันมากขึ้นกว่าแต่ก่อน ดังนั้นเราจึงหวังว่าโลกที่หนึ่ง โลกที่สอง และโลกที่สามจะผนึกกันเป็นส่วนหนึ่งของโลกที่มีเพียงหนึ่ง (One World) ที่ก้าวไปข้างหน้าด้วยกันโดยยึดหลักแห่งสันติภาพ ทรานศรภาพและความเคารพนับถือซึ่งกันและกัน

เชิงอรรถที่ 15

- 1/ John W. Sewell, "Can the North prosper without growth and progress in the South?" in M. McLaughlin et al. (eds.), **The United States and World Development: Agenda 1979**, (New York: Praeger, 1979)
- 2/ Lester Brown, **World without Borders** (New York: Random House, 1972), p. 193.
- 3/ Lester Brown and Erik P. Eckholm, "Food: Growing global insecurity," in Overseas Development Council, **Agenda for Action, 1974** (New York: Praeger, 1974), Chapter 4.
- 4/ ในปี 1974 U.S. Central Intelligence Agency ได้เสนอรายงานเรื่อง **Potential Implications of Trends in World Population, Food Production and Climate** โดยแถลงว่าสามารถใช้อาหารเป็นเครื่องมือทางการเมืองเพื่อกดดันนโยบายของประเทศที่จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยสหรัฐ
- 5/ Cheryl Payer, **The debt trap: The IMF and the Third World** (New York: Monthly Review, 1974), pp. 1-49.
- 6/ William R. Cline, **International Debt and the Stability of the World Economy** (Washington, D.C.: Institute for International Economics, 1983).